גכ' מציינין נמי דיקא. לקמן בהמי פירקא: **לף נחוכף.** למיהו נמי מהני לחממה: **ובגנבד שנא יקשור לו מסריכן.** פייטר"ל דמיחזי כמי שרואה להטעינו משוי: **לזועה פחם וגו'.** פוסק"ת שנותנים סם שלא תרד החוכף והמשוי על הוראה כשהיא יודעת לעמק והמסרכן שלא תרד על זנבה כשהיא עולה על ההריס: **מהו ליתן מרדעה.** ולא לעמת לרה"ר שלא בחלר ומפני הסיכה: ה"ג **אמר ליה מוסר ח"ל וכי מה בין זה לחוכף לישפיק ליתיביה כו'.** כשבור הא לישפיק משום דלא שגגה היא דסבר חוכף נמי שרי ותותיביה מבריית' דאסור ליטלה והשתא ליטול אמרת לא להניח מיבעיא דמי כאילו לא שינה קשורה מע"ש מכלל דרישא שקשורה לו מע"ש ש"מ תניא נמי הכי: **חמור יוצא במרדעת בזמן שקשורה לו מע"ש ולא באוכף אע"פ** שקשורה לו מע"ש רבן שמעון בן גמליאל אומר אף באוכף בזמן שקשורה לו מע"ש ובלבד שלא יקשור לו מסריכן ובלבד שלא ישפוך לו רצועה תחת זנבו בעא מיניה רב אסי בר נתן מר' חייא בר רב אשי מהו ליתן מרדעת על גבי חמור בשבת אמר ליה מותר א"ל וכי מה בין זה לאוכף אישתיק איתיביה אוכף שעל גבי חמור לא יטלטלנה בידו אלא מוליכה ומביאה בחצר והוא נופל מאיליו השתא ליטול אמרת לא להניח מיבעיא אמר ליה ר' זירא שבקיה כרביה סבירא ליה דאמר רב חייא בר אשי אמר רב תולין טרסקל לבהמה בשבת וקל וחומר למרדעת ומה התם דמשום תענוג שרי הכא דמשום צער לא כל שכן שמואל אמר מרדעת מותר טרסקל אסור אזל ר' חייא בר יוסף אמרה לשמעתא דרב קמיה דשמואל א"ל אי הכי אמר אבא לא ידע במילי דשבתא ולא כלום כי סליק ר' זירא אשכחיה לר' בנימין בר יפת דיתיב וקאמר ליה משמיה דר' יוחנן נותנין מרדעת על גבי חמור בשבת א"ל יישר וכן תרגמה אריוך בבבל אריוך מנו שמואל והא רב נמי אמרה אלא שמעיה דהוה מסיים ביה ואין תולין טרסקל בשבת א"ל יישר וכן תרגמה אריוך בבבל דכולי עלמא מיהת מרדעת מותר מאי שנא מאוכף שאני התם דאפשר דנפיל ממילא רב פפא אמר כאן לחממה כאן לצננה לחממה אית לה צערא לצננה לית לה צערא והיינו דאמרי אינשי חמרא אפי' בתקופת תמוז קרירא לה מיתיבי: **לא יצא הסום בזנב שועל ולא בזהרורית שבין עיניו לא יצא הזב בכים שלו ולא עזים בכים שבדדיהן ולא פרה בחסום שבפיה ולא סייחים בטרסקלין שבפיהם לרה"ר ולא בהמה בסנדל שברגליה ולא בקמיע אע"פ שהוא מומחה וזו חומר בבהמה מבאדם אבל יוצא הוא באגד שעל גבי המכה ובקשישין שעל גבי השבר ובשיליא המדולדלת בה ופוקקין לה זוג בצוארה ומטיילת עמו בחצר קתני מיהת ולא סייחין בטרסקלים שבפיהם לרה"ר לרה"ר הוא דלא הא בחצר שפיר דמי מאי לאו בגדולים ומשום תענוג לא בקטנים ומשום צער דיקא נמי דקתני**

דומיא

והוא שקשורה לו מע"ש. רש"י פי' לקמן **מ** דבקשורה מע"ש הוי מלבוש החמור מבל בחינה קשורה מע"ש הוי מקשוי[א] ועוד יש לפרש דבחינה קשורה מע"ש מיחזי כמתכוין להוסיף המרדעת וה"ר פור"ת פירש דמיחזי כלילו מתכוין להוליך הבהמה למקום לחוקב[ב]:

אילימא שאינה קשורה לו כלל פשיטא. ולא נתני למפרך דמרישא שמעינן לה דקתני בזמן שהיא קשורה הא אינה קשורה לא לדרך משניות כן [ג]במסכת ע"ז (דף לה:) אלו דברים מסורין בחכילה[ד] בבשים שדרכן לחת[ה] לתוכן יין כו' וכפיפה (שם דף לט:) קתני ואלו מותרים בחכילה כו' ובבשים שאין דרכן לחת כו'[ו] ובפרק אלו טרפות (חולין דף נד.) קתני אלו בשרות לא"ג לחיכא מיניהו דשמעי' מריסא[ז] ול"ת ונפסוט[ח] מריסא[ט] דבקשורה מערב שבת מיירי מדאיצטריך למיתני בזמן שהיא קשורה[י] דשלחו מכי הוה ידעי' דחייכי בקשורה לחי בחינה קשורה פשיטא לחסור דילמא נפלה ואתי לאתויי דבקשורה מע"ש כו' ולא לחי בחינה קשורה מע"ש קאמר וי"ל דמריבא לא לחכיר חנא בזמן שהיא קשורה לאחלרנה ה"ל לחכיר חנא בזמן שהיא קשורה לאחלרנה דאיצטריך למיתני בזמן שהיא קשורה[כ] דשלחו מכי הוה ידעי' דחייכי בקשורה לחי בחינה קשורה פשיטא לחסור דילמא נפלה ואתי לאתויי דבקשורה מע"ש קאמר וי"ל דמריבא לא לחכיר חנא בזמן שהיא קשורה לאחלרנה ה"ל לחכיר חנא בזמן שהיא קשורה בשבת דכי היכי דלישלי לחכיר חנא בזמן שהיא קשורה בשבת דלישלי לחכיר חנא בזמן שהיא קשורה בשבת (מנחות לח:) **לו** על שם אריוך מלך אלסר (בבלאים יד) דהלבשת כותים בדינא (חולין עו:). **ומטיילת עמו בחצר.** לליכל מלאים העין (לקמן סד:).

מוסף רש"י

יישר. יפה אמרת (לקמן סג:) **שפיר קאמרת** (פסחים נג: חולין עה:). **אריוך.** לשון מלך כמו גור אריה יהודה, להכי קרי ליה לשמואל אריוך דקי"ל הלכה כשמואל בדינא, כי היכי דלישלי למלכותא דינא (מנחות לח:) **לו** על שם אריוך מלך אלסר (בבלאים יד) דהלבשת כותים בדינא (חולין עו:). **ומטיילת עמו בחצר.** לליכל מלאים העין (לקמן סד:).

רב נסים גאון

ראיתי פירוש להרבה מן החכמים, מחט נקובה שנגמרה מלאכתה אם ניטל עוקצה שהורה, עוקצה התונבא שלה שהוא פי המחט, או חריריה הוא מקום הנקב, כבר אין לה תקנה ויצאה מתורת כלי ונתאשאו הבעלים ממנה. ולפיכך שנינו בה שהורה כי מצת שניטל עוקצה או חריריה אדם זורקה לבין הגרוטאות ונתאיש ממנה מלעשותה כלי וטהורה היא. ואם היתה מחט שאינה נקובה ויש לה עוקץ וכבר שיפה אותה ומירקה ואע"פ שעדיין לא נקבה מפני שהיא ראויה ליטול בה את הקרן הרי היא כתורת כלי וטמאה כמו הנקובה, לפי שהנקובה ראויה לתפירה והיא ראויה להוציא בה את הקרן. וזו וזו שוין בתורת טומאה כמו שאמרו אבל לענין טומאה דא ודא אחת היא. וכדומה לו אמרו בתוספתא [ב"ק דכלים פי"א] ואם מתחילה עשאו לכך אפילו פחות מיכן טמא. ובגסטרא אמרו [מס' כלים פ"ב מ"ג] אי זו היא גסטרא כל שניטלו אזניה, ואמרו בתוספתא [ב"ק דכלים פ"ג] ואם מתחלה עשאה בלא אזנים נידונית כחבית. ואשר אמרו בין נקובה ובין שאינה נקובה מותר לטלטלה בשבת, ולא אמרו נקובה אלא לענין טומאה בלבד הוא דתירגם אבי אליבא דרבה בגלומי, והוא ברזל חתוך שראויה להעשות מחט, והואיל ויש לומר שאם ירצה בעלה לעשותה כלי יכול הוא לעשות כמו שאמרו זימנין דמימליך עלה ומשוי לה כלי מותר לטלטלה בשבת ונחשוב אותה לענין טלטול כמו הכלים והיא כמו מחט נקובה לענין שבת, אבל לענין טומאה לא והרי היא בחזקת טהורה עד שיגמור מלאכתה ותהיה כלי, כמו שאמרו בתוספתא בסוף בבא קמא דכלים גולמי כלי מתכות הרי הן ככל הכלים אלא שהן טהורין.

מוסף תוספות

א. דלא גלי מאתמול שיהא צריכה לכך שיהא לה למלבוש. רש"י לקמן נד: ב. או לחיננא. סנהדרין לסמי. ג. כדתנן. תוס' כלל"ש. ד. ואין אסורין איסור הנאה. תוס' כלל"ש. ה. בתוכן יין. תוס' כלל"ש. ו. והך סיפא מרישא שמעינן ליה. תוס' כלל"ש. ז. נמי. תוס' כלל"ש. ח. גופא. ריטב"א, ט. ליתני חמור יוצא במרדעת ותו לא. תוס' כלל"ש. י. כדתנן ונמשכין בשיר. תוס' כלל"ש. יא. כדפרישית לעיל גבי לא תצא בו לרשות הרבים (ע' תוד"ה וכל שקשורה). תוס' כלל"ש. יב. אלא ודאי לא שייך האי טעמא אלא כשמוליכה לרשות הרבים. תוס' כלל"ש. יג. דכל שאסרו חכמים לצאת בו ברשות הרבים אסור לצאת בו לחצר. תוס' כלל"ש. יד. ולא איפריק אליבא דרב. ספקי כלל"ש סימן ג'. טו. משנה יתירא וכו' דקתני ולא בטרסקל לרשות הרבים. תוס' כלל"ש. טז. למידק. תוס' כלל"ש.

רבינו חננאל

מע"ש, וקי"ל כוותיה, ומתניתא מסיינא ליה. **נתינת** מרדעת ע"ג חמור [בשבת] דברי הכל מותר לדחות צער בהמה. לתלות קרצטל בפיה משום תענוג הוא, ור' יוחנן ושמואל אסרי וכן הלכה. והני מילי בבהמות גדולות דמשום תענוג, אבל קטנים דמשום צערא הוא, ברה"ר אסורין לצאת הסייחין בקרצטלין שבפיהם אבל בחצר שרי. **מסורכו**, פי' חגורו. **תניא** יוצא אדם באגד שעל גבי (בהמה) [המכה] ובקשישין.

גכ' אמר שמואל [א]והוא שקשורה לו מע"ש אמר רב נחמן מתני' נמי דיקא דקתני [ב]אין החמור יוצא במרדעת בזמן שאינה קשורה לו היכי דמי אילימא שאינה קשורה לו כלל פשיטא דילמא נפלה ליה ואתי לאתויי אלא לאו שאינה קשורה מע"ש מכלל דרישא שקשורה לו מע"ש ש"מ תניא נמי הכי [ג]חמור יוצא במרדעת בזמן שקשורה לו מע"ש [ד]ולא באוכף אע"פ שקשורה לו מע"ש רבן שמעון בן גמליאל אומר אף באוכף בזמן שקשורה לו מע"ש ובלבד שלא יקשור לו מסריכן ובלבד שלא ישפוך לו רצועה תחת זנבו בעא מיניה רב אסי בר נתן מר' חייא בר רב אשי מהו ליתן מרדעת על גבי חמור בשבת אמר ליה [ה]מותר א"ל וכי מה בין זה לאוכף אישתיק איתיביה [ו]אוכף שעל גבי חמור לא יטלטלנה בידו אלא מוליכה ומביאה בחצר והוא נופל מאיליו השתא ליטול אמרת לא להניח מיבעיא אמר ליה ר' זירא שבקיה כרביה סבירא ליה דאמר רב חייא בר אשי אמר רב תולין [ז]טרסקל לבהמה בשבת וקל וחומר למרדעת ומה התם דמשום תענוג שרי הכא דמשום צער לא כל שכן שמואל אמר מרדעת מותר [ח]טרסקל אסור אזל ר' חייא בר יוסף אמרה לשמעתא דרב קמיה דשמואל א"ל אי הכי אמר אבא לא ידע במילי דשבתא ולא כלום כי סליק ר' זירא אשכחיה לר' בנימין בר יפת דיתיב וקאמר ליה משמיה דר' יוחנן נותנין מרדעת על גבי חמור בשבת א"ל [ט]יישר וכן תרגמה אריוך בבבל [י]אריוך מנו שמואל והא רב נמי אמרה אלא שמעיה דהוה מסיים ביה ואין תולין טרסקל בשבת א"ל יישר וכן תרגמה אריוך בבבל דכולי עלמא מיהת מרדעת מותר מאי שנא מאוכף שאני התם דאפשר דנפיל ממילא רב פפא אמר כאן לחממה כאן לצננה לחממה אית לה צערא לצננה לית לה צערא והיינו דאמרי אינשי חמרא אפי' בתקופת תמוז קרירא לה מיתיבי: **לא יצא הסום בזנב שועל ולא בזהרורית שבין עיניו [כ]לא יצא הזב בכים שלו ולא עזים בכים שבדדיהן ולא פרה בחסום שבפיה ולא סייחים בטרסקלין שבפיהם לרה"ר ולא בהמה בסנדל שברגליה ולא בקמיע אע"פ שהוא מומחה וזו חומר בבהמה מבאדם אבל יוצא הוא באגד שעל גבי המכה [ט]ובקשישין שעל גבי השבר ובשיליא המדולדלת בה [י]ופוקקין לה זוג בצוארה ומטיילת עמו בחצר קתני מיהת ולא סייחין בטרסקלים שבפיהם לרה"ר לרה"ר הוא דלא הא בחצר שפיר דמי מאי לאו בגדולים ומשום תענוג לא [יא]בקטנים ומשום צער דיקא נמי דקתני**

לחממה כאן לצננה[יב] ומתני' לחין סכין ומפרכסין לבהמה דמייתי לקמן נמי פליגא אדרב כדפירש בקונטרס: **מאי לאו בגדולים ומשום תענוג.** ול"ת ומאי קושיא דילמא הכא מיירי בטרסקל שנתלה מע"ש אבל לתלות בשבת אפי' בחבל מסור ותירץ דלייק[טז] מדנקט רה"ר גבי טרסקל טפי משאר כולהו נמי ברה"ר לייקי מלא נקט רה"ר[טז] דבחבל מותר בכל ענין:

כגון

כא א ב מיי' פ"כ מהל' שבת הל' י סמג לאוין סה טוש"ע ח"א סי' שה סעיף ז:
כב ג מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעי' ח:
כג ד מיי' שם טוש"ע שם סעיף ט:
כד ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:
כה ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף יא:
כו ז שם סעיף י:

כנון שהיה תחום שלה מובלע בו'. ומ"מ לא התירו אלא דרך קריאה אבל לילך מעבר לבהמה ולרודפה לעיר לא[א]:

תנאי היא. רב יהודה ידע שפיר דתנאי היא אלא דניחא ליה לאוקמי תרי סתמי דסתרי אתלת דחד תנא[ב]:

כאן ליבש כאן ליחלב. פי' בקונט' ליחלב שיקבלו בכיס את החלב וקסבר[ג] דהא ודאי משוי הוא ולכ"ע חייב דהוי מלאכה הצריכה לגופה ופי' ר"ת פורת ליחלב לשמור החלב בדליכן שלא יזוב לארץ ושרי ת"ק[ד] דהוי כמו רחליס כצונות דחשבי ליה מלבוש לף על פי שאינו עשוי לעורך עצמן אלא לשמור החלב[ה] וכ"ש פירש דבין ליבש ובין ליחלב תרוויהו עבדי להו כדי שלא יסרטו דליכן כדאמרינן בשמור וליבש בזמן שאינו חפץ בחלב שרי לפי שמהדקו[ו] וליכא למיחש דילמא נפיל ותתי לתתויי חבל ליחלב שאינו רוצה שיתייבש אינו מיהדק[ז] ליכא למימר דילמא נפיל ותתי לתתויי[ח]:

שקושרין להן בנגד זברותן כו'. ולשון לגודין[ט] הוי' שלא לקרב יא[א]כמו וכבל תבואתי תשרש (ישעיה לד) וכמוהו הרבה: **ממאי** מדקתני סיפא. טפי הוי ליה לתתויי כצונות דהוי ממש כעין זה שלא משוי דשמוות הוי בריצת:

עד

דומיא דקמיע. משום חולי: **והא אינן מתן.** וגבי חלב לקמן בפ' במה מצלין (דף ס.): **הא מומחה שפיר דמי.** מאי שנא דהתם מחלב: **מוליה.** מלאך שלו ומלין עליו: **אי הכי.** דבהמה נמי נפקא בקמיע המומחה לבהמה: **מאי זה תומר.** חלב נמי לא נפיק אלא בקמיע מומחה לחלב: **אפנדל קאי.** וזה תומר דקתני ולא בהמה בפנדל שבגליה: **סכין.** שמן: **ומפרכסין.** גלדי מכה: **ומשום נער.** [ומפילו] הכי לבהמה לא וקשיא אין לרב אין לשמואל דשרו בחלב: **לא דגמר מנה.** שמתרפאה המכה וסיכה ופירכוס משום תענוג ולרב ולאי קשיא והשיא מתניתא קמייתא דלוקח נמי קשיא ליה דנהי נמי דלשיבה ליכא נער תענוג מיהא הוא אלא לא רב תנא הוא ופליג: **שחוזה דם.** לשמא לפילו נער נמי לסור: **גוירה משום שחיקת סממנים.** במידי דרפואה גזור רבנן דאי שרית שום רפואה אתי למישרי שחיקת סממנים והוא ליסורא דתורייתא דהוי טוחן: **אין מיקר נבהמה.** אין דרך להקל בהמה הלכך כולי עלמא ידעי דלרפואה קמיכוין ואתי למישרי שחיקת סממנים: **ומי גזרינן.** במקום פסידא כי האי גוונא: **תוך לתחום.** קס"ד תוך לתחום שלו היתה עומדת בהמה: **שהיה תחום שלה מובלע בתוך תחום שלו.** דתוך לתחום דקתני תוך לתחום שלה שבהמה המסורה לרועה ממיחד הרי היא כרגלי הרועה וזה הקורא לה בעליה ויכול לילך כנון שהוא שבת קרוב לאותו מקום ואפילו הכי לא יביאנה ממקום בידיו הואיל והיא יולאה תוך לתחומה אין לה אלא ד' אמות ומיהו קורא לה והיא באה לה שהזכר הוא על תחום בהמתו ובלבד שלא יביאנה ממקום בידיו: **אנאי היא.** לתיכא דלא גזר שמא רפואות אלו שחיקת סממנין: **שחלנה כרשינין.** הרבה ועל ידי תלילה מרובה אחזה חולי שקורין מיינייונ"ש ואריכה להשתלשל ולהוליך רעי ומריכה **כדי שתפרפה** גרסינן הכא. לשון ריפוי שיהיו מיעיה רפויים כשילשול ומוליאה רעי: **לא ירילנה.** גזירה לכל רפואה אלו שחיקת סממנים: **דמיהדק.** לתיכא למיחש דילמא נפיל ותתי לתתויי: **אנאי שקלה מעלמא.** תיכא כולם שלין אתה מוצא תנאים שנחלקו בכך לתוקי הלך תרתי מתניית' חדא תנא ותדא תנא ופליג: **שחוזה דם.** תנאי היא: **אין מעמידין כו'.** בפתיתין ר"מ אדי כ' יוסי תסר: **ליבש.** מיהדק שפיר ולענין משוי נמי לא הוי משוי לנורך גופה היא דתלבה מכחישה: **ליחלב.** הוי משוי שטוענת את החלב בכיס: **גסין.** גדולין ונגררין על הקונין ומסרטין דליכן: **שנשמנו עליו כו'.** ולא זכה ליפתח לו שערי שכר: **מדע.** דקשין: **דמרחצי ניפח.** מן השמיס לכמה הללות לנפשות חדש: **ולא ירילנו